

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi kirkkolain 1 luvun 3 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Kirkkolakia ehdotetaan täydennettäväksi siten, että lapsen edellytyksistä olla evankelis-luterilaisen kirkon jäsen säädettäisiin kirkkolaissa. Lapsen uskonnollinen asema ei enää uuden, elokuun alussa voimaan tulleen uskonnonvapauslain nojalla automaattisesti määräydy huoltajien uskonnollisen aseman mukaan, vaan lapsen liittyminen uskonnolliseen yhdyskuntaan tai siitä eroaminen perustuu aina erilliseen huoltajien tahdonilmaisuuun. Kirkko voi lainsäädännössään määrittellä jäsenyyden edellytykset.

Alle kaksitoistavuotias lapsi voitaisiin liittää kirkon jäseneksi, jos hänen vanhempansa tai huoltajansa on kirkon jäsen ja jos lapsen jäsenyydestä on sovittu tai päätetty uskonnonvapauslaissa säädetyllä tavalla. Sen sijaan kastetun ja kirkon jäseneksi jo liitetyn lapsen kirkkoon kuulumisen ei edellyttäisi vanhemman tai huoltajan jäsenyyttä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

PERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

Elokuun alussa 2003 voimaan tulleen uskonnonvapauslain (453/2003) 3 §:ssä säädetään jäsenyydestä uskonnollisessa yhdyskunnassa. Pykälän 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus päättää uskonnollisesta asemastaan liittymällä sellaiseen uskonnolliseen yhdyskuntaan, joka hyväksyy hänet jäsenekseen, tai eroamalla siitä. Pykälän 2 momentin nojalla huoltajilla on päätösvalta lapsen uskonnollisesta asemasta. Lapsen uskonnollinen asema ei ole enää sidottu vanhempien tai huoltajien uskonnolliseen asemaan. Pykälän 3 momentin mukaan huoltajiensa kirjallisella suostumuksella viisitoista vuotta täyttänyt lapsi voi itse päättää kuulumisestaan uskonnolliseen yhdyskuntaan. Kaksitoista vuotta täyttänyt voidaan liittää uskonnolliseen yhdyskuntaan tai ilmoittaa eronneeksi siitä vain omalla kirjallisella suostumuksellaan. Pykälän 4 momentin nojalla evankelis-luterilaista kirkkoa koskevassa lainsäädännössä voidaan säätää jäsenyyden edellytyksistä.

Kirkkolain (1054/1993) 1 luvun 3 §:ssä viitataan elokuun alussa 2003 kumottuun vanhaan uskonnonvapauslakiin (267/1922) ilman, että kirkkolaisissa on omia materiaalisia säännöksiä lapsen kuulumisesta uskonnolliseen yhdyskuntaan. Kumotun uskonnonvapauslain mukaan alle 18-vuotias kuului samaan uskontokuntaan kuin hänen vanhempansa. Jos vanhemmat eivät kuuluneet mihinkään uskontokuntaan, ei myöskään lapsi kuulunut mihinkään uskontokuntaan. Viisitoista vuotta täyttänyt saattoi kuitenkin huoltajan suostumuksella erota uskontokunnasta tai liittyä siihen, eikä hän ilman suostumustaan seurannut huoltajia näiden erotessa uskontokunnasta tai liittyessä uskontokuntaan. Kun uudessa uskonnonvapauslaissa ei ole säännöksiä lapsen jäsenyyden määräytymisestä, asiasta on säädettävä kirkkolaisissa.

Esityksessä ehdotetaan, että alle kaksitoistavuotias lapsi voitaisiin liittää kirkon jäseneksi, jos hänen vanhempansa tai huoltajansa on kirkon jäsen ja jos lapsen jäsenyydestä on

sovittu tai päätetty uskonnonvapauslain 3 §:ssä säädetyllä tavalla. Kaksitoista vuotta täyttänyt lapsi voitaisiin liittää kirkon jäseneksi riippumatta vanhempiensa tai huoltajiensa uskonnollisesta asemasta.

Lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain (361/1983) mukaan lapsen vanhemmat, jotka lapsen syntyessä ovat avioliitossa keskenään, ovat kumpikin lapsen huoltajia. Jos vanhemmat eivät lapsen syntyessä ole avioliitossa keskenään, lapsen huoltaja on äiti. Vanhemmat voivat sopia tai tuomioistuin voi päättää, että lapsi on yhteishuollossa tai että lapsen huolto uskotaan yksin toiselle vanhemmalle. Tuomioistuin voi lisäksi päättää, että lapsen huolto uskotaan vanhempien ohella tai sijasta yhdelle tai useammalle henkilölle. Huoltajalla on kyseisen lain mukaan oikeus päättää lapsen hoidosta, kasvatuksesta, asuinpaikasta sekä muista henkilökohtaisista asioista. Lisäksi huoltajien edellytetään toimivan yhdessä siten, että he vastaavat yhdessä lapsen huoltoon kuuluvista tehtävistä ja tekevät yhdessä lasta koskevat päätökset, jollei toisin ole säädetty tai määrätty. Kun lapsi otetaan huostaan, sosiaalilautakunnalla on lastensuojelulain (683/1983) 19 §:n mukaan huostaanoton tarkoituksen toteuttamiseksi oikeus päättää muun muassa lapsen hoidosta ja kasvatuksesta. Sosiaalilautakunnan tulee kuitenkin pyrkiä yhteistoimintaan lapsen vanhempien ja muiden huoltajien kanssa. Huoltajuus ei huostaanotossa siirry, jollei tuomioistuin erikseen siitä päättä. Lapsen vanhemmuus ja huoltajuus eivät siten välttämättä ole sidoksissa toisiinsa.

Ehdotettu lainmuutos sitoo lapsen kuulumisen kirkkoon lapsen vanhemman tai huoltajan jäsenyyteen: alle 12-vuotiaan lapsen kirkkoon liittäminen edellytyksenä olisi, että vanhempi tai huoltaja on kirkon jäsen. Tällöin riittää, että toinen vanhemmista kuuluu kirkkoon. Pykälässä on otettu huomioon myös se tilanne, että lapsen huoltajina eivät ole hänen vanhempansa. Vaikka huoltaja tai huoltajat eivät olisikaan kirkon jäseniä, lapsi voidaan liittää kirkon jäseneksi, jos hänen vanhempansa on kirkon jäsen. Säädöksen

tarkoitus on varmistaa lapsen mahdollisuus saada kristillistä kasvatusta siten, että kirkon jäseneksi liittyvän lapsen vanhempi tai huoltaja kuuluu kirkkoon.

Kastetun ja seurakunnan jäseneksi liitetyn lapsen kirkkoon kuulumiselle ei asetettaisi kirkkolaissa rajoituksia. Kirkon jäseneksi otetaan kasteessa. Kasteella on keskeinen merkitys kirkolle ja sen jäsenille. Alle 12-vuotiaalla lapsella, joka on kasteessa otettu kirkon jäseneksi, tulee olla mahdollisuus jäädä kirkon jäseneksi, vaikka hänen vanhempansa ja huoltajansa eroaisivat kirkosta taikka hänen huoltonsa siirtyisi vanhemmilta henkilölle, joka ei kuulu kirkkoon. Myös edellä kuvatussa tilanteessa kirkkoon kuuluvan lapsen oikeus saada kristillistä uskonkasvatusta tulee turvata, ja tällöin lapsen kummien vastuu kasvatuksesta painottuu. Kirkkojärjestyksen (1055/1993) 2 luvun 17 §:n nojalla lapsi saa kasteessa ainakin kaksi kummiä, joiden tulee kuulua evankelis-luterilaista uskoa tunnustavaan kirkkoon tai muuhun evankelis-luterilaisen kirkon kasteen hyväksyvään kirkkoon tai uskonnolliseen yhdyskuntaan. Kirkkojärjestyksen 3 luvun 1 §:n mukaan kummeille kuuluu osaltaan vastuu kastetun lapsen kristillisestä kasvatuksesta. Päätösvalta lapsen kuulumisesta kirkkoon on uskonnonvapauslain nojalla kuitenkin lapsen huoltajilla.

2. Esityksen vaikutukset

Esityksellä lisättäisiin mahdollisuuksia liittää lapsi kirkon jäseneksi. Kaksitoista vuotta täyttänyt lapsi voitaisiin liittää kirkon jäseneksi riippumatta vanhempiensa tai huoltajiensa uskonnollisesta asemasta. Kastetun ja kirkon jäseneksi jo liitetyn lapsen kirkkoon kuuluminen ei edellyttäisi vanhemman tai huoltajan jäsenyyttä.

Esityksellä ei ole taloudellisia tai organisaatiovaikutuksia.

3. Asian valmistelu

Ehdotus on valmisteltu kirkkohallituksen ja kirkolliskokouksen lakivaliokunnassa sekä opetusministeriössä virkatyönä. Kirkolliskokouksen perustevaliokunta on antanut siitä lausunnon.

4. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki**kirkkolain 1 luvun 3 §:n muuttamisesta**

Kirkolliskokouksen ehdotuksen ja eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 26 päivänä marraskuuta 1993 annetun kirkkolain (1054/1993) 1 luvun 3 §:n 2 momentti seuraavasti:

1 luku

Kirkon tunnustus, tehtävä ja jäsenet

3 §

Jäsenet

eroamisesta on voimassa, mitä uskonnonvapauslaissa (453/2003) säädetään. Alle kaksitoistavuotias lapsi voidaan liittää kirkon jäseneksi, jos hänen vanhempansa tai huoltajansa on kirkon jäsen ja jos lapsen jäsenyydestä on sovittu tai päätetty uskonnonvapauslain 3 §:ssä säädetyllä tavalla.

----- Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
Kirkon jäseneksi liittymisestä ja kirkosta _____ kuuta 200 .

Helsingissä 22 päivänä elokuuta 2003

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Kulttuuriministeri *Tanja Karpela*

*Liite
Rinnakkaisteksti*

Laki

kirkkolain 1 luvun 3 §:n muuttamisesta

Kirkolliskokouksen ehdotuksen ja eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 26 päivänä marraskuuta 1993 annetun kirkkolain (1054/1993) 1 luvun 3 §:n 2
momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 luku

Kirkon tunnustus, tehtävä ja jäsenet

3 §

Jäsenet

Kirkon jäseneksi tulemisesta ja kirkosta
eroamisesta on voimassa, mitä uskonnon-
vapauslaissa (267/22) on säädetty.

Kirkon jäseneksi liittymisestä ja kirkosta
eroamisesta on voimassa, mitä uskonnon-
vapauslaissa (453/2003) säädetään. Alle
kaksitoistavuotias lapsi voidaan liittää kir-
kon jäseneksi, jos hänen vanhempansa tai
huoltajansa on kirkon jäsen ja jos lapsen
jäsenyydestä on sovittu tai päätetty uskon-
nonvapauslain 3 §:ssä säädetyllä tavalla.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 200 .
